

SELETUSKIRI

Kaitseministri 26. juuni 2015. a määruse nr 16 „Riigikaitse ehitise töövõime kriteeriumid, piirangute ruumiline ulatus ja andmed riigikaitse ehitise töövõimet mõjutavate ehitiste kohta“ muutmise määruse eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Eelnõuga defineeritakse termin „raadiosüsteem“ ja kehtestatakse raadiosüsteemi töövõime kriteeriumid. Samuti määratakse Eesti territooriumil piirkonnad, kus raadiosüsteemi töövõime tagamiseks tuleb kõik kavandatavad tuulegeneraatorid ja tuulepargid Kaitseministeeriumiga kooskõlastada. Regulatsioon on vajalik, et säilitada raadiosüsteemide töövõime ning tagada seeläbi luure- ja julgeolekuteabe, mis on oluline riigikaitse ülesannete täitmiseks, kättesaadavus.

Eelnõus tehakse ka sõnastuslikku laadi muudatus, et viia määruse sätted kooskõlla sotsiaalministri 04.03.2002. a määrusega nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja müra taseme mõõtmise meetodid“ (edaspidi *sotsiaalministri määrus nr 42*). Muudatus on vajalik õigusselguse tagamiseks eri ministrite kehtestatud määruste kooslugemisel.

Eelnõuga täiendatakse määruse lisa 1 kuue uue riigikaitse ehitise ja kehtestatakse nende ehitiste piiranguvööndi ulatus.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Kaitseministeeriumi infrastruktuuri osakonna keskkonna ja planeerimise nõunik Heddy Klasen (telefon 717 0165, e-post heddy.klasen@kaitseministeerium.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi õigusosakonna õigusloome jurist Kati Lõbu (telefon 717 0092, e-post kati.lobu@kaitseministeerium.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb viiest punktist ja kolmest lisast.

Punktiga 1 täiendatakse määruse § 2 lõiget 1 punktiga 9, millega sätestatakse määruses kasutatav uus termin – raadiosüsteem. Raadiosüsteemi defineerimisel on rõhutatud termini seost riigikaitse eesmärgil tehtavate ülesannetega, milleks on luure- ja julgeolekuteabe saamine.

Punktiga 2 täiendatakse määrust §-ga 6¹, millega kehtestatakse raadiosüsteemi töövõime kriteeriumid. Raadiosüsteemi töövõime tähendab võimet avastada, positsioneerida ja tuvastada raadiosagedusel levivat elektromagnetlainet. Raadiosüsteemi töövõime tagamine on vajalik, et saada luure- ja julgeolekuteavet, mis on oluline riigikaitse ülesannete täitmiseks.

Ehitiste püstitamise, laiendamise või ümberehitamise vähendab raadiosüsteemi töövõimet eelkõige Põhja-Eesti ja Lõuna-Eesti piirkondades, mis on kehtestatud määruse lisa 3. Raadiosüsteemide töövõime vähenemise tingivad eelkõige tuulegeneraatorite taha jäävad

pimealad, tuulegeneraatori labadelt peegeldunud signaalid ning otse levivate ja peegeldunud signaalide liitumise tõttu vähenenud otsesignaali tugevus. Lisaks tekivad tuulegeneraatorite labadelt peegeldunud signaalide tõttu virtuaalsed signaalid.

Raadiosüsteemi töövõime on tagatud, kui signaallallika ja vastuvõtusensori vahel on otsenähtavus. Otsenähtavuse tsoonist väljaspool ei saa töövõime tagamiseks püstitada tuulegeneraatorit elektromagnetilise laine levi difraktsiooni tsooni ning sellest kaugemal arvestatakse tuulegeneraatori kõrgust järgmise valemi alusel:

$$N = \frac{4,12 (\sqrt{h_1} + \sqrt{h_2})}{2},$$

kus

N – nõutav minimaalne vahemaa kilomeetrites tuulegeneraatori ja raadiosüsteemi vahel;

h_1 – raadiosüsteemi masti kõrgus meetrites maapinnast;

h_2 – tuulegeneraatori kogukõrgus (mast koos labadega) meetrites maapinnast.

Valem arvestab maapinna loomulikku kumerust, raadiosüsteemi sensori kõrgust maapinnast ning raadiokiirguspeegeldi kogukõrgust (tuulegeneraatori mast koos turbiini labadega).

Elektromagnetilise laine lähikiirgusala difraktsiooni tsoon, kuhu elektrituulikuid ei tohi püstitada, määratakse järgmise valemiga:

$$E = KFP^{1/2}/d, \text{ kus}$$

P – summaarne kiirgusvõimsus (W);

K – elektromagnetilist kiirgusantenni iseloomustav konstant;

F – faktor, mis sisaldab sagedussõltuvuses kiirguse polarisatsiooni ja maapinna karakteristikuid;

d – kaugus/distants meetrites.

Punktiga 3 muudetakse määruse § 8 lõiget 2. Eelkõige on tegemist sõnastuslikku laadi muudatusega, mille eesmärk on viia sätte sõnastus kooskõlla sotsiaalministri määruses nr 42 kasutatavate sõnadega. Selleks on määruse § 8 lõikes 2 asendatud sõnad „ehitisele esitatud mürataseme nõuete täitmine on tagatud“ sotsiaalministri määruses kasutatavate sõnadega „hoonestatud alale kehtestatud välismüra normtasemed on täidetud“.

Lisaks antakse sättega kaalutusõigus lubada ehitise püstitamist harjutusvälja, lasketiiru või lennuvälja piiranguvööndisse kui maaomanik seda hoolimata välismürast soovib. Sellisel juhul tuleb ette näha nendele maadele isikliku kasutusõiguse seadmine riigi kasuks. Isikliku kasutusõiguse seadmine riigi kasuks kohustab igakordset maaomanikku taluma nimetatud riigikaitseliste ehitiste kasutamise kaasnemise häiringuid (müra, vibratsioon). Sel juhul on maaomanik juba enne kinnisvara ostmist teadlik riigikaitseliste ehitiste olemasolust ja võimalikust müra ja vibratsioonist. Pealegi ehitab isik sel juhul müratundliku hoone harjutusvälja, lasketiiru või lennuvälja piiranguvööndisse omal vastutusel.

Punktiga 4 täiendatakse määruse lisa 1 tabelit ridadega 71–74. Lisa 1 muutmise on tinginud kuus uut riigikaitselist ehitist. Uued riigikaitse ehitised on Kaitseliidu Pärnu maleva staabi- ja tagalakeskus (nr 70), Rapla maleva staabi- ja tagalakeskus (nr 71), Lääne maleva õppe- ja tagalakeskus (nr 72), Saaremaa maleva staabi- ja tagalakeskus (nr 73), Mõndavere

ehitis (nr (74) ning Soodla harjutusväli (nr 75). Soodla harjutusväli asutati Vabariigi Valitsuse 09.07.2015 korraldusega nr 282 „Soodla harjutusvälja asutamine“.

Lisas 1 kehtestatakse ehitusseadustiku § 120 lõike 2 alusel riigikaitseliste ehitiste piiranguvööndi ulatus. Piiranguvööndi paiknemine määratakse võimaluse korral maakonnaplaneeringus ja täpsustatakse üldplaneeringus või määratakse üldplaneeringus. Pärast määruse jõustumist esitab Kaitseministeerium uute riigikaitseliste ehitiste piiranguvööndid ka maakatastri pidajale, et kanda piiranguvööndid kitsenduste kaardile.

Punktiga 5 täiendatakse määruse lisa 2 viie uue riigikaitseliste ehitistega ja kehtestatakse ehitiste piiranguvööndi ulatus. Lisa 2 on „konfidentsiaalsel“ tasemel riigisaladus.

Lisas 3 kehtestatakse piirkonnad, kus tuulegeneraatorite püstitamine, laiendamine või ümberehitamine ei tohi vähendada raadiosüsteemi töövõimet. Lisas 3 sätestatud Põhja-Eesti ja Lõuna-Eesti piirkondades on suure tõenäosusega tuulegeneraatorite püstitamine, laiendamine ja ümberehitamine piiratud, kuid lähtudes eelhoiatuse raadioseadme töövõime kriteeriumitest kaalub Kaitseministeerium iga tuulegeneraatori puhul eraldi, kas konkreetses asukohas on tuulegeneraatorit võimalik püstitada, laiendada või ümber ehitada.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse rakendamine tagab raadiosüsteemide töövõime säilimise. Määruse rakendamine on olulise positiivse mõjuga riigi julgeolekule ja kaitsevõimele ning teeb võimalikuks kvaliteetse eelhoiatuse teabe kogumise. Muudatus toob selgust raadiosüsteemide töövõime tagamiseks vajamineva kooskõlastuskohustuse osas.

Võrreldes kehtiva määrusega ei tuvastatud, et määruse muudatus mõjutaks elu- ja looduskeskkonda, regionaalarengut, ettevõtete tegevust või sotsiaalset, sealhulgas demograafilist keskkonda.

Määruse rakendamise mõjude hindamisel tuvastati vähene, kuid mitte oluline mõju kohalike omavalitsuste üksuste ning Kaitseministeeriumi ja selle valitsemisala töökoormusele. Töökoormuse suurenemise tingib kooskõlastatavate projekteerimistingimuste või nende andmise kohustuse puudumisel ehitusloa eelnõude ja ehitusteatiste mahu kasv.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Kohalike omavalitsuste üksused jätkavad senist praktikat, sest juba praegu esitavad nad Kaitseministeeriumile kooskõlastamiseks tuulegeneraatorite, tuuleparkide ja üle 28 meetri kõrguste ehitiste planeeringuid, projekteerimistingimusi, ehitusprojekte ja ehituslubasid.

Määruse rakendamisega ei kaasne riigieelarvele otseseid ühekordseid ja iga-aastaseid kulusid ega otsest rahalist tulu.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadetakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Eesti Maaomavalitsuste Liidule ja Eesti Linnade Liidule.

Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks Kaitsevägele, Kaitseliidule, Teabeametile, Eesti Taastuenergia Kojale, Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioonile, Tuuletehnoloogia Liidule ja Eesti Planeerijate Ühingule.